

PROP/2025-13

4 lipca 2025 r.

OPINIA

w sprawie wzmocnienia ochrony parków krajobrazowych

W odpowiedzi na prośbę Departamentu Ochrony Przyrody z 5 czerwca 2025 r., o *analizę i przedstawienie opinii w zakresie realnych, systemowych rozwiązań, które mogłyby stanowić odpowiedź na problemy funkcjonowania parków krajobrazowych*, zainspirowaną wystąpieniem obywatelskim do Ministra, Państwowa Rada Ochrony Przyrody przedstawia następującą opinię:

Parki krajobrazowe stanowią istotną część polskiego systemu ochrony przyrody. Z założenia są one miejscami, w których ochrona przyrody i krajobrazu jest w większości realizowana w sposób zintegrowany z użytkowaniem terenu, gospodarką oraz życiem lokalnych społeczności. Oznacza to, że integracja taka musi być wykuwana w setkach konkretnych spraw rozwiązywanych w drodze konsensusu lub kompromisu. Jak słusznie zauważył autor skierowanego do Ministra wystąpienia, „*parki krajobrazowe borykają się z dużo trudniejszymi wyzwaniami niż parki narodowe. Ich funkcjonowanie to codzienna walka o zachowanie resztek krajobrazu kulturowego, ograniczenie presji inwestycyjnej, tłumienie konfliktów przestrzennych*”.

W obecnym systemie prawnym ochronę krajobrazu, w tym funkcjonowanie parków krajobrazowych i obszarów chronionego krajobrazu, powierzono samorządom wojewódzkim. Rozwiązanie to ma oczywiście zalety i wady – ale buduje w społeczeństwie i w samorządzie wojewódzkim współodpowiedzialność za krajobraz i przyrodę. W Polsce jest 125 parków krajobrazowych zarządzanych przez 30 jednostek organizacyjnych. Doceniamy starania służb wszystkich parków krajobrazowych o skuteczną ochronę na ich terenie. Niektóre parki krajobrazowe mają wybitne osiągnięcia w tym zakresie.

Mimo to, obecne funkcjonowanie parków krajobrazowych nie wydaje się optymalne. Dostrzegamy przypadki, w których ta forma ochrony przyrody okazuje się w praktyce niewystarczająca i nie zapobiega skutecznie degradacji objętego ochroną krajobrazu – nie mogąc zablokować np. postępującej i rozlewającej się urbanizacji, realizacji inwestycji negatywnie oddziałujących na krajobraz i przyrodę, gospodarki leśnej negatywnie zmieniającej krajobraz leśny, istotnych dla krajobrazu zmian gospodarki rolnej, likwidacji zadrzewień, groduzenia przestrzeni i innych negatywnych zjawisk. Szeroko rozpowszechniona – i nie całkiem bezpodstawna – jest opinia, że park krajobrazowy to słaba forma ochrony przyrody.

Nie podzielamy tezy, że ta słabość parków krajobrazowych jest spowodowana samym ich podporządkowaniem samorządowi województwa. Problemem jest raczej brak dostatecznych narzędzi do wykonywania i egzekwowania ochrony przyrody i krajobrazu.

Większość problemów została już trafnie zdiagnozowana przez Porozumienie Parków Krajobrazowych, które zaproponowało również odpowiednie rozwiązania. Część tych rozwiązań została już ujęta w projekcie nowelizacji ustawy o ochronie przyrody UD233; nasze uwagi szczegółowe przedstawiliśmy jako uwagi do tego projektu.

Główne potrzeby zmian dotyczących funkcjonowania parków krajobrazowych dostrzegamy w opisanych poniżej sferach.

1. Formuła parku krajobrazowego

Parki krajobrazowe zostały pomyślane jako tereny, na których ochrona przyrody i krajobrazu jest integrowana z użytkowaniem i wykorzystaniem przestrzeni, tj. jako obszary, których celem jest budowa modelu zrównoważonego użytkowania. Aby ten model był realnie i sprawnie wdrażany, konieczne jest spełnienie następujących warunków:

- a) Park krajobrazowy powinien aktywnie uczestniczyć w bieżących decyzjach i rozstrzygnięciach wpływających na przyrodę i krajobraz, dysponując silnymi narzędziami do takiego uczestnictwa – dyrektor parku krajobrazowego powinien z urzędu mieć prawo strony w postępowaniach administracyjnych mogących wpływać na przyrodę i krajobraz parku, a jego opinia powinna być wymagana do projektu każdego dokumentu planistycznego lub strategicznego, mogącego mieć wpływ na przyrodę i krajobraz parku. Zagadnienie to rozwijamy w pkt 3 i 4 niniejszej opinii.
- b) Plan ochrony parku krajobrazowego powinien budować takie modele zrównoważonego użytkowania, które wskazując ramy sposobów zagospodarowania przestrzeni, gospodarowania zasobami przyrodniczymi i ich użytkowania dadzą się zintegrować z celami ochrony parku. Ramy te – ustanowione jako plan ochrony – powinny być wiążące dla podmiotów korzystających z przestrzeni i zasobów przyrodniczych chronionych w parku. Zagadnienie to rozwijamy w pkt 6 niniejszej opinii.
- c) Elementem modelu zrównoważonego użytkowania może i często powinno być pozostawianie pewnych fragmentów przestrzeni rolnej i leśnej nieużytkowanych, jako „ostoi różnorodności biologicznej” w krajobrazie. Zagadnienie to rozwijamy w pkt 7 niniejszej opinii. Przepis art. 16 ust. 6 ustawy o ochronie przyrody: „*Grunty rolne i leśne oraz inne nieruchomości znajdujące się w granicach parku krajobrazowego pozostawia się w gospodarczym wykorzystaniu*” jest mylący, gdyż może sugerować, że zabronione jest zaniechanie użytkowania gruntu leśnego lub rolnego w parku krajobrazowym. Przepis ten ma charakter ogólnej wytycznej, określającej model ochrony w parku krajobrazowym; w tej formie nie wnosi jednak żadnej istotnej wartości legislacyjnej. Rekomendujemy jego uchylenie.

2. Zapewnienie parkom krajobrazowym „zarządzania na miejscu”

Kluczowe dla sprawnego i skutecznego zarządzania jest, by każdy park krajobrazowy miał kadrę zajmującą się tylko tym parkiem i mającą miejsce pracy na terenie lub w bezpośrednim sąsiedztwie tego parku, tj. stale obecną na terenie chronionym. W przypadku kierowania parkami krajobrazowymi przez zespół parków krajobrazowych, struktura tego zespołu powinna obligatoryjnie zapewniać istnienie oddziałów zlokalizowanych na terenie lub w bezpośrednim sąsiedztwie każdego z parków wchodzących w skład zespołu. W art. 106 ustawy o ochronie przyrody należy w tym celu dodać ust. 1a: *Struktura organizacyjna zespołu parków, określana na podstawie art. 16 ust. 5, zapewnia istnienie oddziałów zlokalizowanych na terenie lub w pobliżu terenu każdego z parków wchodzących w skład zespołu.*

3. Dyrektor parku krajobrazowego powinien być stroną we wszystkich postępowaniach mających wpływ na krajobraz i przyrodę tego parku

Można to osiągnąć przez wyraźne zapisanie, np. jako nowy ustęp w art. 105 ustawy o ochronie przyrody: *„Dyrektor parku krajobrazowego ma interes prawny w realizacji zadań o których mowa w ust. 4”* – czego skutkiem będzie prawo strony w postępowaniach wpływających na realizację tych zadań.

Krokiem w dobrym kierunku jest zaproponowany w nowelizacji UD233 nowy ustęp 6 do art 105: *Dyrektor parku krajobrazowego uczestniczy na prawach strony w postępowaniach dotyczących zezwolenia na usunięcie drzewa lub krzewu, decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu lub decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach*. Są jednak także inne postępowania, wywierające wpływ na przyrodę i krajobraz parku krajobrazowego, np. dotyczące ochrony zabytków, komasacji gruntów, zgód wodnoprawnych, działań mogących wpływać na warunki wodne (art. 118 u.o.p.) – także w nich dyrektor parku krajobrazowego powinien uczestniczyć, a zamknięty charakter wyliczenia zaproponowany w przepisie to uniemożliwi. W przypadku przyjęcia koncepcji „udziału na prawach strony”, należałoby więc dodać jeszcze kolejny ustęp: *Dyrektor parku krajobrazowego może uczestniczyć na prawach strony w innych niż wymienione w ust. 7 postępowaniach dotyczących parku krajobrazowego i jego otuliny, jeżeli przedmiot tych postępowań ma wpływ na realizację zadań określonych w art. 105 ust. 4.*

4. Dyrektor parku krajobrazowego powinien opiniować wszystkie plany mogące mieć wpływ na krajobraz i przyrodę tego parku oraz mieć możliwość zainicjowania kontroli sądowej każdego takiego planu

W obecnym systemie prawnym to RDOŚ jest organem, który powinien uwzględniać ochronę przyrody i krajobrazu w uzgodnieniach i opiniach dotyczących planów i programów, w tym planów zagospodarowania przestrzennego; przepisy nie przewidują natomiast miejsca na formalną opinię parku krajobrazowego.

Krokiem w dobrym kierunku jest zaproponowany w nowelizacji UD233 wymóg przedstawienia opinii parku krajobrazowego przy wniosku o uzgodnienie przez RDOŚ planów zagospodarowania przestrzennego. Pozytywnie oceniamy także zaproponowaną w nowelizacji UD61 możliwość zaopiniowania projektu planu urządzenia lasu przez dyrektora parku krajobrazowego. W projekcie UD233 przewidziano też w art. 105 ust. 4 pkt 4 wskazanie, że zadaniem dyrektora parku krajobrazowego jest *składanie wniosków do projektów aktu planowania przestrzennego*. Rekomendujemy rozszerzenie tego przepisu o słowa *oraz wniosków do innych planów i programów mogących mieć wpływ na przyrodę lub krajobraz parku krajobrazowego*.

Konieczna jest jednak nie tylko możliwość przedstawienia opinii, ale także możliwość obrony interesów parku krajobrazowego. Aby umożliwić parkom krajobrazowym inicjowanie kontroli sądowej planów wpływających na ochronę parku, proponujemy dodanie w art. 105 nowego ustępu: *„Dyrektor parku krajobrazowego ma interes prawny w realizacji zadań o których mowa w ust. 4”* – tak, by dyrektor parku krajobrazowego mógł w odpowiednim zakresie inicjować kontrolę przez sąd administracyjny aktów prawa miejscowego oraz aktów ustanawiających inne plany (przepisy dają prawo skargi tylko podmiotom powołującym się na naruszenie ich uprawnienia lub interesu prawnego).

5. Dyrektor parku krajobrazowego powinien mieć możliwość udziału, w charakterze pokrzywdzonego, w postępowaniach karnych dotyczących naruszenia zakazów obowiązujących w parku krajobrazowym

PROP zaproponowała już w opinii PROP-KPOP/2025-04 z 3 czerwca 2025 r., by w ustawie o ochronie przyrody dodać nowy art. 132a w brzmieniu:

Art. 132a. 1. W sprawach o przestępstwa określone w art. 127a, 128 i 128a oraz wykroczenia określone w art. 127, 131 i 131a ust. 1, a także w postępowaniach w sprawach nieletnich o czyny karalne określone w art. 127a, 128 i 128a, prawa pokrzywdzonego mogą wykonywać:

- 1) organy w zakresie ochrony przyrody, o których mowa w art. 91 lub 105 ust. 1, w których zasięgu terytorialnym kompetencji popełniono czyn zabroniony lub w którym występują skutki tego czynu, a jeżeli nie można ustalić miejsca popełnienia czynu lub czyn popełniono na obszarze morskim – także organy właściwe dla siedziby sądu, w którego okręgu najpierw wszczęto postępowanie przygotowawcze;*
- 2) organizacje pozarządowe w rozumieniu art. 3 ust. 2 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. ...), działające statutowo w sferze zadań publicznych, o których mowa w art. 4 ust. 1 pkt 18 tej ustawy.*

W ustawie Kodeks postępowania karnego w art. 49 dodać nowy §3b w brzmieniu:

§3b. W sprawach o przestępstwa przeciwko środowisku prawa pokrzywdzonego mogą wykonywać:

- 1) organy wymienione w art. 91 lub 105 ust. 1 ustawy z dnia 16 kwietnia 2024 r. o ochronie przyrody (Dz.U. ...) oraz w art. 376 lub 377 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz.U. ...), w których zasięgu terytorialnym kompetencji popełniono czyn zabroniony lub których dotyczą skutki tego czynu, a jeżeli nie można ustalić miejsca popełnienia czynu lub czyn popełniono na obszarze morskim – także organy właściwe dla siedziby sądu, w którego okręgu najpierw wszczęto postępowanie przygotowawcze;*
- 2) organizacje pozarządowe w rozumieniu art. 3 ust. 2 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. ...), działające statutowo w sferze zadań publicznych, o których mowa w art. 4 ust. 1 pkt 18 tej ustawy.*

6. Strefowanie w planie ochrony parku krajobrazowego

Podstawową możliwością skutecznej ochrony przyrody i krajobrazu w parku krajobrazowym jest poszukiwanie sposobów integracji potrzeb tej ochrony z gospodarczym użytkowaniem terenu. Potrzebnym do tego rozwiązaniem planistycznym jest określanie ram dla prowadzonej na terenie parku gospodarki. Narzędziem do tego powinien być plan ochrony parku. Plan ochrony parku krajobrazowego powinien mieć jasną delegację do określenia ram gospodarczego użytkowania terenu w granicach parku (w tym do odpowiedniego strefowania terenu parku), zapewniających integrację ochrony przyrody i krajobrazu z gospodarczym użytkowaniem terenu, w szczególności z gospodarką rolną, leśną, wodną i rybacką. Plan powinien móc wskazywać także potrzebę pozostawienia wybranych fragmentów terenu parku bez użytkowania.

Obecnie niezbyt jasną delegację do wprowadzania w planach ochrony parków rozwiązań w tym zakresie stanowi art. 20 ust 4 pkt 5 ustawy o ochronie przyrody, który mówi że plan ochrony zawiera *„wskazanie obszarów udostępnianych dla celów naukowych, edukacyjnych, turystycznych, rekreacyjnych, amatorskiego połowu ryb i dla innych form gospodarowania oraz określenie sposobów korzystania z tych obszarów”*. Przepis ten jest jednak niespójny, gdyż udostępnienie do celów naukowych, edukacyjnych i turystycznych trudno jest uznać za „formę gospodarowania” porównywalną z gospodarką leśną, rolną, wodną lub rybacką.

Generalną zasadą w parku krajobrazowym jest ochrona przyrody i krajobrazu realizowana w formie zintegrowanej z kontynuacją użytkowania terenu. Osiągnięcie celów ochrony parku może jednak wymagać, by przynajmniej fragmenty terenu parku zostały pozostawione naturalnym procesom przyrodniczym. W pkt 1 niniejszej opinii zarekomendowaliśmy już uchylenie przepisu art. 16 ust. 6 ustawy o ochronie przyrody, który bywa interpretowany w sposób przeszkadzający takim rozwiązaniom. Rekomendujemy dodatkowo, by możliwość określania obszarów, które powinny być pozostawione bez użytkowania, wprowadzić do zakresu planu ochrony parku.

Rekomendujemy w konsekwencji, by art. 20 ust. 4 pkt. 5 ustawy o ochronie przyrody znowelizować następująco:

5) *wskazanie obszarów:*

- a) *udostępnianych dla celów naukowych, edukacyjnych, turystycznych, rekreacyjnych, amatorskiego połowu ryb – wraz z określeniem sposobów i warunków korzystania z tych obszarów, możliwych do pogodzenia z celami ochrony parku;*
- b) *użytkowanych gospodarczo, w szczególności w ramach gospodarki rolnej, leśnej, wodnej i rybackiej – wraz z określeniem sposobów i warunków użytkowania tych obszarów lub ich części, możliwych do pogodzenia z celami ochrony parku;*
- c) *wymagających pozostawienia bez użytkowania.*

Rozwiązaniem idącym w kierunku strefowania parku krajobrazowego jest obowiązujący już przepis o wyznaczaniu, w planie ochrony, stref ochrony krajobrazów (obejmujących *przedpola ekspozycji, osie widokowe, punkty widokowe oraz obszary zabudowane wyróżniające się lokalną formą architektoniczną*) i zaproponowany w nowelizacji UD233 przepis o wyznaczaniu stref ochrony przyrody (zdefiniowanych jako *tereny istotne z punktu widzenia celów ochrony parku krajobrazowego oraz obszary węzłowe istotne dla utrzymania funkcji korytarzy ekologicznych*). Funkcje tych stref są jednak ograniczone do możliwości wprowadzenia zastrzonych zakazów dotyczących zabudowy, zalesień i lokalizowania określonych obiektów), brak jest jasnej delegacji by móc określić dla tych stref szczególne zasady integracji ochrony z gospodarczym użytkowaniem terenu, tj. wymagać w nich potrzebnych modyfikacji lub ograniczeń sposobów gospodarowania. Nawiasem mówiąc, wprowadzona terminologia nie jest szczęśliwa – sugeruje, że krajobraz i przyroda powinny być w parku krajobrazowym chronione tylko w wyznaczonych strefach, a nie na całym terenie parku. Lepsza byłaby nazwa „strefy szczególnej ochrony krajobrazu” lub „strefy szczególnej ochrony przyrody”.

7. Ustalenia planu ochrony parku krajobrazowego powinny mieć moc wiążącą

Okolo połowy polskich parków krajobrazowych ma sporządzone i ustanowione plany ochrony, ale problemy nasuwa egzekwowanie zapisanych w nich ustaleń. Plany określają spójną koncepcję ochrony parku krajobrazowego i przynajmniej od podmiotów publicznych (komunalnych i państwowych) należy wymagać współdziałania w jej realizacji.

W obecnym stanie prawnym tylko niektóre części planu ochrony parku krajobrazowego mają status aktu prawa miejscowego. Sytuacja ta jest niejasna i trudna interpretacyjnie. Niektóre podmioty, np. Lasy Państwowe, traktują ten przepis jak upoważnienie do ignorowania pozostałych części planu. Niektórzy interpretują pozostałe części planu ochrony tylko jako zbiór niewiążących rekomendacji i zaleceń. Rekomendujemy, by art. 20 ust. 4a ustawy o ochronie przyrody nadać jednoznaczne brzmienie: *„Plan ochrony dla parku krajobrazowego oraz obszaru chronionego krajobrazu jest aktem prawa miejscowego”*.

W przypadku utrzymania rozwiązania, że status aktu prawa miejscowego mają tylko niektóre części planu ochrony, konieczne jest przynajmniej zapewnienie, że plan – choć nie stanowi norm obowiązujących obywateli – jest wiążący dla podmiotów publicznych, tj. wymaga od nich współdziałania w realizacji ochrony parku krajobrazowego w sposób określony w planie. Np. przez dodanie ust 4b: *„Plan ochrony dla parku krajobrazowego oraz obszaru chronionego krajobrazu jest wiążący przy sporządzaniu planów i strategii obejmujących zagadnienia zagospodarowania przestrzennego lub gospodarowania zasobami przyrody”*.

Rekomendujemy, by w art. 13b ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym jasno wymagać uwzględniania uwarunkowań wynikających nie tylko ze *znajdujących się na terenie gminy form ochrony przyrody oraz ich otulin*, ale także uwzględnienia uwarunkowań określonych w planach ochrony tych form.

Wszelkie zmiany w przepisach dotyczących planów ochrony parków krajobrazowych powinny być dokonane z dużą ostrożnością legislacyjną, by nie podważyć mocy ponad 60 obecnie obowiązujących planów, ani nie dać podstaw do interpretacji podważających zapisy zawarte w tych planach.

8. Ocena skuteczności ochrony w parkach krajobrazowych i monitoring

Skuteczność ochrony wymaga pomiaru i weryfikacji. Ponieważ rozpowszechnione są odczucia, że dotychczasowa ochrona parków krajobrazowych nie była optymalna, rekomendujemy przeprowadzenie w skali kraju kompleksowego badania oceniającego – na podstawie dostępnych, obecnych i historycznych zdjęć lotniczych i satelitarnych – skuteczności dotychczasowej ochrony. Ocenie powinny podlegać w szczególności zmiany zaistniałe w krajobrazie parków krajobrazowych, zwłaszcza w zakresie: zabudowy, mozaikowości krajobrazu, stanu alei przydrożnych, zmian struktury krajobrazu rolniczego (w tym występowania oczek wodnych, zabagnień, zadrzewień i zarośli), uwodnienia krajobrazu (występowanie drobnych powierzchni lustra wody i zabagnień), struktury mikrokrajobrazowej lasów, wizualnych aspektów naturalności cieków (krętość, zadrzewienia, strefy buforowe).

Dla aktualnej i przyszłej ochrony parków krajobrazowych konieczny jest monitoring jej skuteczności, w tym monitoring zmian ww. cech. W nowelizacji UD233 słusznie zaproponowano, by elementem planu ochrony parku krajobrazowego było także

określenie zasad lub zadań w zakresie monitoringu stanu zasobów, tworów i składników przyrody, walorów krajobrazowych lub wartości kulturowych parku krajobrazowego. Monitorowanie tych cech powinno być konsekwentnie dodane do zadań dyrektora parku krajobrazowego w art. 105 ustawy o ochronie przyrody.

Oprócz zmian ustawowych, konieczne jest wypracowanie standardów metodycznych monitoringu parków krajobrazowych. Oprócz typowych metod monitoringu gatunków i siedlisk przyrodniczych, muszą one obejmować metody monitorowania zmian krajobrazów i występowania cennych elementów w krajobrazie, a także monitoring elementów kulturowych (jak np. zmiany cech zabudowy). Metodyka monitoringu powinna także uwzględniać, że zgodnie z art. 349 ust. 14 ustawy Prawo wodne, sprawujący nadzór nad formami ochrony przyrody, dla których utrzymanie lub poprawa stanu wód jest ważnym czynnikiem w ich ochronie (a większość parków krajobrazowych spełnia ten warunek), *sporządza ocenę tych obszarów na podstawie badań własnych przedmiotów ochrony zależnych od stanu wód oraz wyników monitoringu.*

9. Współpraca RDOŚ w ochronie parków krajobrazowych

Pomimo przyznania samorządowi województwa zadań i kompetencji w zakresie ochrony krajobrazu, w tym zarządzania parkami krajobrazowymi i obszarami chronionego krajobrazu, ustawodawca pozostawił w zakresie administracji rządowej – regionalnych dyrektorów ochrony środowiska – większość kompetencji uzgodnieniowych i opiniodawczych, dotyczących tych form ochrony przyrody. Np. to RDOŚ uzgadnia wycinkę drzew w alejach przydrożnych, uzgadnia lub opiniuje w odpowiednim zakresie akty planowania przestrzennego, opiniuje potrzebę przeprowadzenia ocen oddziaływania na środowisko. RDOŚ pełni też rolę kontrolną wobec realizacji zadań województwa samorządowego, uzgadniając projekty uchwał dotyczących parków krajobrazowych i obszarów chronionego krajobrazu. Od sposobu wykonywania przez RDOŚ tych kompetencji w dużej mierze zależy skuteczność ochrony parków krajobrazowych. Ważne jest, by kompetencje RDOŚ były wykonywane w sposób sprzyjający, a nie przeszkadzający ochronie parków.

W przeszłości nie zawsze tak było. Znane są np. przypadki zablokowania przez RDOŚ powiększenia parku krajobrazowego uzasadniane „ograniczeniem możliwości rozwoju”, bierności RDOŚ wobec rozszerzania odstępstw od zakazów obowiązujących w parkach krajobrazowych, uzgodnień i opinii RDOŚ nie biorących pod uwagę sprzeczności uzgadnianych rozstrzygnięć z planami ochrony parków krajobrazowych lub z ewidentnymi potrzebami ich ochrony.

Rekomendujemy, by do zadań regionalnego dyrektora ochrony środowiska, wymienionych w art. 113 ust 1 ustawy ooś, dodać literalnie: *wspieranie ochrony form ochrony przyrody tworzonych i zarządzanych przez jednostki samorządu terytorialnego* (dotychczas ujęto tam tylko *współpracę z organami jednostek samorządu terytorialnego w sprawach ocen oddziaływania na środowisko i ochrony przyrody*).

Ważniejsze od zmiany ustawowej jest jednak kształtowanie dobrej praktyki wspierania przez RDOŚ ochrony parków krajobrazowych. Pomocne mogłoby być wydanie przez GDOŚ wytycznych w tym zakresie.

Planowanie ochrony wielu parków krajobrazowych ujawnia, że bardzo potrzebnym elementem wewnętrznej struktury parku krajobrazowego powinno być istnienie w jego wnętrzu rezerwatów przyrody – które oprócz spełniania własnych celów funkcjonują

w strukturze parku krajobrazowego jako rdzeniowe ostoje przyrody. Prawie każdy sporządzony w Polsce plan ochrony parku krajobrazowego wskazuje na potrzebę utworzenia w jego granicach jakichś rezerwatów przyrody. Rekomendujemy regionalnym dyrektorom ochrony środowiska, by tworzenie takich rezerwatów traktowali priorytetowo.

10. Zasoby ludzkie i finansowe

Nie da się skutecznie działać bez odpowiednich zasobów ludzkich i finansowych. W przypadku parków krajobrazowych jest to szczególnie ważne, bo – jak już wspomnieliśmy – ich ochrona musi być ciągle wykuwana w setkach lokalnych uzgodnień, kompromisów i działań. Absolutnie niezbędne minimum to zasoby wystarczające na stałą obecność służby parków krajobrazowych na terenie parku; stały monitoring zamierzeń i zdarzeń mogących zagrażać parkowi; udział we wszystkich potrzebnych procedurach postępowania; zapewnienie profesjonalnego rozpoznania i monitoringu stanu przyrody i walorów kulturowych. Konieczne jest zapewnienie finansowania na sporządzanie planów ochrony parków krajobrazowych, ale także na ocenę aktualności tych planów w toku ich obowiązywania, a w razie potrzeby (w tym w przypadku zmian prawnych lub przyjęcia wojewódzkich audytów krajobrazowych) na ich aktualizację.

Samorządy województw powinny zapewnić odpowiednie zasoby kadrowe i odpowiednie finansowania swoim parkom krajobrazowym. Zwracamy uwagę, że odpowiednio wyposażone kadrowo parki mają potencjał, by multiplikować dostępne im środki finansowe – w Polsce niektóre parki krajobrazowe są m.in. wiodącymi partnerami w aplikowaniu o środki UE, w tym o środki z Instrumentu Finansowego LIFE.

Poprawę skuteczności ochrony w parkach krajobrazowych uznajemy za jedno z najistotniejszych wyzwań w ochronie polskiej przyrody, ale zarazem za szansę na znaczący postęp w tym zakresie. Inwestycja w parki krajobrazowe – zarówno w sensie zapewnienia im narzędzi prawnych do skutecznego działania, jak i w sensie zapewnienia im odpowiednich zasobów ludzkich i finansowych – zwróci się w postaci lepiej ochronionych krajobrazów.

dr inż. Andrzej Kepel
przewodniczący Rady

Otrzymują

- Departament Ochrony Przyrody MKiS (wnioskujący o opinię),
- Główny Konserwator Przyrody, Pan Mikołaj Dorożała,
- zarządy województw,
- Porozumienie Parków Krajobrazowych
(c/o Małopolski Zarząd Parków Krajobrazowych)